

Eduskunnan lakivaliokunnalle

lav@eduskunta.fi

Lakivaliokunnan kuuleminen 17.1.2019 klo 10.00

SUOMEN ASIANAJAJALIITON LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ HE 231/2018 VP LAEIKSI RIKOSLAIN JA VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTOSTA ANNETUN LAIN 17 §:N MUUTTAMISESTA

Esityksessä ehdotetaan lainsäädäntömuutoksia, joiden tekemistä edellyttää direktiivi unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin.

Hallituksen esityksessä valittu linja noudattaa oikeusministeriön asettaman työryhmän mietinnössä (OM:n mietintöjä ja lausuntoja 15/2018) valittua linjaa, jossa direktiivin johdosta tehdään kansalliseen lainsäädäntöön vain välttämättömät muutokset. Tämä valittu linja on kannatettava eikä kriminalisointivelvoitetta tule ulottaa laajemmalle kuin direktiivissä on edellytetty.

Muutoksia on esitetty alla esitettyihin säännöksiin, jotka käydään tässä jokaisen muutosehdotuksen osalta läpi.

- 1) Suomen ulkopuolella tehdyissä direktiivin mukaisissa rikoksissa ei enää jatkossa olisi kaksoisrangaistavuuden vaatimusta Suomen rikosoikeuden soveltamisen edellytyksenä silloin, kun rikoksen tekijänä on Suomen kansalainen tai henkilö, joka rikoksen tekohetkellä asui tai oikeudenkäynnin alkaessa asuu pysyvästi Suomessa.

Kaksoisrangaistavuuden vaatimuksen poistaminen on ehdotuksessa rajattu vain direktiivissä tarkoitettuihin tekoihin. Näitä tekoja ovat rikoslain 29 luvun 1, 2, 5–7 (veropetos ja avustuspotos sekä niiden törkeät tekemuodot) tai 7 a § (ehdotettu uusi teko törkeä avustuksen väärinkäyttö), 32 luvun 6 ja 7 § (rahanpesurikokset) ja 36 luvun 1 ja 2 § (petos ja törkeä petos). Edellytyksenä näissä on, että teko on Euroopan unionin taloudellisiin etuihin vaikuttava petos tai muu unionin taloudellisiin etuihin liittyvä rikos.

Lisäksi kaksoisrangaistavuuden vaatimusta ei enää olisi sellaisissa tilanteissa, joissa tekijä on Suomen kansalainen tai henkilö, joka rikoksen tekohetkellä asui tai oikeudenkäynnin alkaessa asuu pysyvästi Suomessa, ja teosta säädetään rangaistus rikoslain 40 luvun 7 tai 8 §:ssä (virka-aseman väärinkäyttäminen ja sen törkeä tekemuoto). Edellytyksenä kohdan soveltumiselle olisi, että rikoksen tekijä olisi kansanedustaja, ulkomainen virkamies tai ulkomaisen parlamentin jäsen.

Asianajajaliitto pitää esitettyjä ehdotuksia perusteltuina.

- 2) Rikoslain 29 lukuun ehdotetaan direktiivin velvoitteiden johdosta lisättäväksi uusi 7 a § törkeästä avustuksen väärinkäytöstä

Säännöksen kirjoitusasu noudattelee rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttua törkeän tekemuodon kirjoitustapaa vastaavan tyyppisissä rikoksissa.

Asianajajaliitto pitää esitettyä ehdotusta perusteltuna.

- 3) Oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädettyä ehdotetaan sovellettavaksi myös arvonlisäveroon kohdistuvaan veropetokseen ja törkeään veropetokseen. Lisäksi ehdotetaan, että oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädettyä sovelletaan myös ehdotettuun rikoslain 29 luvun 7 a §:n säännökseen törkeästä avustuksen väärinkäytöstä.

Lisäksi oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädettyä ehdotetaan sovellettavaksi myös petokseen ja törkeään petokseen silloin, jos teko on direktiivin mukainen EU:n taloudellisiin etuihin vaikuttava petos.

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskeissa hallituksen esityksissä 95/1993 ja 53/2002 on ollut esillä oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottaminen myös verorikoksiin. On kuitenkin katsottu, että verorikoksissa perinteinen rangaistusvastuu, rikosperusteinen vahingonkorvaus ja hallinnolliset veroseuraamukset muodostavat niin tuntuvaan seuraamuskokonaisuuden, että yhteisösakon lisäämistä ei ole pidetty tarpeellisena. Nyt ehdotettu lisäys arvonlisäveroa koskevien veropetosten osalta on kuitenkin perusteltu direktiivin velvoitteiden täyttämiseksi mietinnössä esitetyllä tavalla.

Voimassa olevan rikoslain 36 luvun 9 §:n mukaan oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovelletaan vain ns. tietojenkäsittelypetoksissa, eli 36 luvun 1 §:n 2 momentin tarkoittamissa tilanteissa.

Nykyisen lainsäädännön mukaan petokset, joissa tekotapana ei ole tietojärjestelmien vääristely, jäävät oikeushenkilön rangaistusvastuun ulkopuolelle. Asianajajaliitto kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettu muutos tuo petokset yleisesti oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin silloin, jos teko on direktiivin mukainen EU:n taloudellisiin etuihin vaikuttava petos.

Asianajajaliitto pitää perusteltuna esityksen linjauksia siitä, että oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentamisen osalta tehdään vain välttämättömät muutokset, eikä kriminalisointivelvoitetta laajenneta direktiivissä edellytettyä laajemmalle.

- 4) Virka-aseman väärinkäyttämistä koskevaa rangaistussäännöstä ehdotetaan sovellettavaksi myös kansanedustajaan silloin, kun tämän tehtävänä suoraan tai välillisesti on varojen tai muun omaisuuden hallinnointi, jos kansanedustaja tässä tehtävässään toimisi tällaisen omaisuuden oikean käyttötarkoituksen vastaisesti omaisuuden varaamiseksi, osoittamiseksi, maksamiseksi tai käyttämiseksi tiettyyn tarkoitukseen ja näin vahingoittaisi tai yrittäisi vahingoittaa unionin taloudellisia etuja.

Lisäksi virka-aseman väärinkäyttämistä ja törkeää virka-aseman väärinkäyttämistä koskevat rangaistussäännökset soveltuisivat nykyistä laajemmin myös ulkomaiseen virkamieheen, jos teko olisi direktiivin mukainen varojen väärinkäyttö.

Hallituksen esityksen mukaan direktiivin velvoitteiden täyttämiseksi rikoslain kokonaisuuden kannalta parhaiten soveltuvalla tavalla vaikuttaisi perustellulta lisätä virka-aseman väärinkäyttöä koskevaan rikoslain 40 luvun 7 §:n rangaistussäännöksen uusi 2 momentti, jolla laajennettaisiin rangaistussäännöksen soveltamisalaa kattamaan myös kansanedustajat silloin, kun nämä toimivat direktiivin rangaistavaksi edellytetyllä tavalla.

Vastaavasti ulkomaalaisten virkamiesten osalta ehdotuksessa lähtökohtana on ollut, että rajausta laajennetaan vain siltä osin kuin se on välttämätöntä direktiivin velvoitteiden noudattamiseksi.

Asianajajaliitto pitää esitettyjä ehdotuksia perusteltuina.

- 5) Lakia valtiontalouden tarkastusvirastosta ehdotetaan muutettavaksi niin, että tarkastusviraston olisi ilmoitettava Euroopan petostentorjuntavirastolle ja muille toimivaltaisille Euroopan unionin viranomaisille kaikki sen tehtäviään hoitaessaan tietoonsa saamat teot, jotka voidaan luokitella direktiivissä tarkoitetuiksi rikoksiksi.

Ehdotettu muutos perustuu direktiivin velvoitteeseen. Esityksen mukaan tarkastusviraston on ilmoitettava Euroopan petoksantorjuntavirastolle ja muille toimivaltaisille Euroopan unionin viranomaisille kaikki sen tietoon tulleet teot jo siinä vaiheessa, kun virastossa epäillään, että teko voitaisiin luokitella direktiivin mukaiseksi rikokseksi.

Momentissa tarkoitettuja muita toimivaltaisia Euroopan unionin viranomaisia voisivat olla esimerkiksi Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virasto Eurojust ja tulevaisuudessa perustettava Euroopan syyttäjänvirasto Eppo.

Asianajajaliitto pitää esitettyä ehdotusta perusteltuna.

Helsingissä 15. päivänä tammikuuta 2019

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Ville Kivistö
asianajaja, varatuomari
Nurmijärvi